

Nejvyšší státní zastupitelství

SL 716/2003

Sbírka výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství

V Brně dne 19. června 2003

Poř. č. 6 /2003

Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k jednotě skutku u trestného činu zanedbání povinné výživy podle ustanovení § 213 trestního zákona v případě neplacení výživného na nezletilé dítě jeho otcem k rukám matky a na to navazující neplacení příspěvku na úhradu péče poskytované dětem ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy ve smyslu zákona č. 109/2002 Sb. (dříve tzv. ošetřovné), na účet školského zařízení, v němž stejné dítě bylo umístěno do ústavní výchovy

I. Jednání obviněného spočívající nejprve v neplacení výživného na své nezletilé dítě k rukám matky a na to navazující neplacení příspěvku na úhradu péče poskytované dětem ve školských zařízeních, v nichž se vykonává ústavní výchova a ochranná výchova ve smyslu zákona č. 109/2002 Sb.,¹ (dříve tzv. ošetřovné²), na účet školského zařízení³, v němž stejné dítě bylo umístěno do ústavní výchovy, tvoří jeden skutek de iure kvalifikovaný jako jediný trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 trestního zákona.

¹ Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, nabyt účinnosti dne 1. 7. 2002, zrušuje nařízení vlády č. 176/1996 Sb., kterým se stanoví výše příspěvku na úhradu péče poskytované mládeži umístěné ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo preventivní péče, vyhlášku č. 64/1981 Sb., o školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy. Dále se v zákoně č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění zákona č. 31/1984 Sb., zákona č. 390/1991 Sb., zákona č. 190/1993 Sb., zákona č. 138/1995 Sb., zákona č. 19/2000 Sb., a zákona 132/2000 Sb., § 23 až 31a zrušují.

² Pojem „ošetřovné“ byl užíván vyhláškou č. 124/1967 Sb., o částečné úhradě nákladů na péči poskytovanou v některých zařízeních pro mládež (účinnost od 1. 1. 1968, zrušeno 1. 9. 1996). Ošetřovné ve smyslu této vyhlášky bylo chápáno jako příspěvek na náklady ústavní péče, který jsou povinni platit rodiče v určené výši, pokud nestačí k pokrytí nákladů vlastní příjmy dítěte.

Náklady na děti v kolektivní péči představují náklady na jejich ubytování a jejich komplexní zaopatření, včetně jejich ošacení a dalších osobních potřeb. Součástí těchto nákladů jsou i náklady spojené s vlastním výkonem péče o děti umístěné v kolektivní péči, který zajišťují ústavy, v nichž se tato péče vykonává. O náklady na děti v kolektivní péči se dělí jednak stát, jednak rodina dítěte.

³ Školskými zařízeními pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy jsou diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav (viz § 2 odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb.).

Konečnou mez při posuzování délky doby páchaní trestného činu tvoří okamžik oznámení usnesení o zahájení trestního stíhání osobě, která má být obviněna (§ 12 odst. 11 trestního řádu).

II. Práva poškozeného ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 trestního řádu v případě trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 trestního zákona nepřísluší školskému zařízení, v němž dítě vykonává ústavní výchovu nebo ochrannou výchovu.

Odbor trestního řízení Nejvyššího státního zastupitelství předložil podnět k vydání výkladového stanoviska k otázce jednoty skutku u trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák. v případě neplacení výživného na nezletilé dítě jeho otcem k rukám matky a na to navazující neplacení příspěvku na úhradu péče poskytované dětem v zařízení, v nichž se vykonává ústavní výchova a ochranná výchova ve smyslu zákona č. 109/2002 Sb. (dříve tzv. ošetřovné), na účet výchovného ústavu, v němž stejné dítě bylo umístěno do ústavní výchovy.

V souvislosti s touto problematikou odbor trestního řízení poukázal i na otázku osoby poškozené v případě neplacení tohoto příspěvku na úhradu péče poskytované dětem v zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy (dříve tzv. ošetřovného) na dítě umístěné v ústavní výchově.

I.

Otázka jednoty skutku u trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák. úzce souvisí s otázkou vztahu výživného a příspěvku na úhradu péče poskytované dětem v zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy ve smyslu zákona č. 109/2002 Sb. (dále jen „příspěvek“).

Je tedy především nutno vyřešit otázku, zda pro trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák. mohou být postiženi rodiče nebo jiné osoby mající k dítěti vyživovací povinnost i v případě zaviněného neplacení tohoto příspěvku.

Nejvyšší státní zastupitelství uvádí k naznačenému problému následující:

Pojem výživné⁴ není zákonem o rodině výslovně definován. Literatura i soudní praxe⁵ na výživné pohlíží jako na zabezpečování potřeb mezi subjekty rodinněprávního vztahu, nejen tedy jako na uhrazování výživy ve vlastním slova smyslu, ale i na uspokojování ostatních hmotných potřeb (šaty, obuv) a kulturních potřeb (prostředky na rozšiřování a prohlubování vzdělání, na rozvoj zájmů a zálib) oprávněného subjektu v rozsahu, který je dán odlišně podle jednotlivých druhů vyživovací povinnosti. Výživným pro dítě je tedy míněno uspokojování všech životních potřeb pro jeho všestranný rozvoj po stránce fyzické a duševní.

Ustanovení § 103 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, stanoví, že jestliže soud rozhodne o umístění dítěte do ústavní nebo

⁴ Institut vyživovací povinnosti rodičů k dětem je upraven v rámci části třetí zákona o rodině nazvané „Výživné“, konkrétně v ustanoveních § 85 až § 86 „Vzájemná vyživovací povinnost rodičů a dětí“ a dále v rámci ustanovení nadepsaných marginární rubrikou „Společná ustanovení“ (§ 96 až § 99, § 103).

⁵ Nová, H., Těžká, O.: Vyživovací povinnost, Linde Praha a.s., 1995.

Hrušáková, M., Králíčková, Z.: České rodinné právo, Masarykova univerzita Brno, 1998.

Hrušáková, M. a kol.: Zákon o rodině, komentář, 2. vydání. C.H.Beck 2001.

ochranné výchovy, upraví také rozsah vyživovací povinnosti rodičů, pokud jeho potřeby nejsou kryty platbou podle zvláštních právních předpisů⁶.

Výše této platby, resp. příspěvku, je od 1. 7. 2002 stanovena zákonem č. 109/2002 Sb.⁷

Výši příspěvku stanoví ředitel (§ 24 odst. 2 písm. d) citovaného zákona). Povinnost hradit příspěvek je dána osobám odpovědným za výchovu dětí umístovaných do zařízení na základě rozhodnutí soudu (§ 26 odst. 2 písm. a) zákona č. 109/2002 Sb.). Ustanovení § 27 citovaného zákona (úhrada péče) stanoví, že osoby odpovědné za výchovu, a děti s vlastními pravidelnými příjmy, přispívají příspěvkem na úhradu péče poskytované dětem v zařízeních. Za příjmy se pro účely tohoto zákona považují příjmy uvedené v § 6 zákona č. 463/1991 Sb., o životním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

Je tedy možno dovodit, zejména s ohledem na vymezení pojmu výživné, že tento příspěvek je ve své podstatě výživným ve smyslu zákona o rodině⁸.

Úhradu výživného a úhradu příplatku je třeba považovat za formy plnění vyživovací povinnosti, a to za formy plnění ve své podstatě obdobné, neboť obě jsou určeny k úhradě potřeb dítěte⁹. Jak v případě úhrady výživného, tak i úhrady tohoto příspěvku, jde o plnění poskytované osobami, které mají k dítěti vyživovací

⁶ Např. vyhláška č. 82/1993 Sb., o úhradách za pobyt v zařízeních sociální péče, ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 176/1996 Sb., kterým se stanoví výše příspěvku na úhradu péče poskytované mládeži umístěné ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo preventivní péče.

⁷ Do 1. 7. 2002 byla výše příspěvku stanovena nařízením vlády č. 176/1996 Sb., kterým se stanoví výše příspěvku na úhradu péče poskytované mládeži umístěné ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo preventivní péče (účinnost od 1. 9. 1996, zrušeno 1. 7. 2002). Také tento příspěvek byl určen na úhradu nákladů ústavní péče. Povinnost přispívat příspěvkem na úhradu péče poskytované mládeži byla stanovena rodičům nebo jiným zákonným zástupcům, kteří mají k mládeži vyživovací povinnost a mládeži s vlastními pravidelnými příjmy.

⁸ Obdobně lze tento závěr učinit i ohledně příspěvku na úhradu péče poskytované mládeži v zařízeních ve smyslu nařízení vlády č. 176/1996 Sb., jakož i ohledně tzv. ošetřovného ve smyslu vyhlášky č. 124/1967 Sb.

⁹ Účelem školských zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy (dále jen „zařízení“), ve smyslu zákona č. 109/2002 Sb., je zajišťovat nezletilé osobě, a to zpravidla ve věku od 3 do 18 let, případně osobě do 19 let (dále jen „dítě“), na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o předběžném opatření náhradní péči v zájmu zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání (§ 1 odst. 2).

Účelem školských zařízení pro preventivně výchovnou péči je předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dítěte nebo narušení jeho zdravého vývoje, zmírňovat nebo odstraňovat příčiny nebo důsledky již vzniklých poruch chování a přispívat ke zdravému osobnostnímu vývoji dítěte (§ 1 odst. 3).

Zařízení poskytují péči, jinak poskytovanou rodiči nebo jinými osobami, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy rozhodnutím příslušného orgánu („osoby odpovědné za výchovu“) dětem s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou a dětem, jimž bylo nařízeno předběžné opatření (viz § 2 odst. 3, 4 zákona č. 109/2002 Sb.).

Těmto dětem je v zařízeních poskytováno plné přímé zaopatření, a to

- a) stravování, ubytování a ošacení,
- b) učební potřeby a pomůcky,
- c) úhrada nezbytně nutných nákladů na vzdělávání,
- d) úhrada nákladů na zdravotní péči, léčiva a zdravotnické prostředky, které nejsou hrazeny ze zdravotního pojištění, pokud nebyla péče vyžádána osobami odpovědnými za výchovu,
- e) kapesné, osobní dary a věcná pomoc při odchodu zletilých ze zařízení,
- f) úhrada nákladů na dopravu do sídla školy (§ 2 odst. 8).

povinnost. Proto povinná osoba, která neplatí příspěvek na úhradu péče poskytované dětem v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, neplní zároveň svou vyživovací povinnost a v důsledku toho jí lze v případě zaviněného neplacení tohoto příspěvku postihnout podle ustanovení § 213 tr. zák.¹⁰

Zákonná vyživovací povinnost nemůže být vyloučena tím, že se dítě umístí do jiného výchovného prostředí, neboť tímto faktem zákonná vyživovací povinnost povinné osoby nezaniká. Zákonná vyživovací povinnost nezaniká ani v důsledku jiné právní úpravy (v zákoně č. 109/2002 Sb., který stanoví povinnost osoby odpovědné za výchovu hradit příspěvek), a je-li dána subjektivní stránka, jsou tu i podmínky trestní odpovědnosti.

Podstatou dalšího sporného problému je otázka, zda neplnění vyživovací povinnosti rodiče vůči dítěti, resp. neplacení výživného a na to bezprostředně navazující neplacení příspěvku na úhradu péče na totéž dítě, umístěné ve výchovném zařízení, je třeba posuzovat jako samostatné trestné činy zanedbání povinné výchovy podle § 213 tr. zák. nebo takto neplněnou vyživovací povinnost považovat za jedno souvislé jednání – jeden skutek de iure právně kvalifikovaný jako trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák.¹¹

K tomu je třeba uvést následující:

Konstantní judikatura obecných soudů považuje trestný čin zanedbání povinné výživy v zásadě za delikt trvajících¹², jehož trestnost je podmíněna určitou dobou trvání.

Trvajícím trestným činem je takový čin, jehož znaky jsou uvedeny v zákoně, pachatel jím vyvolá protiprávní stav, jež pak udržuje, nebo udržuje protiprávní stav,

¹⁰ Viz např. též Rt 3/83 - Stanovisko Tpj 64/83 (Trestné činy proti rodině a mládeži), které k bodu II. a) trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zákona uvádí, že jako tento trestný čin bylo stíháno též neplacení tzv. ošetřovného určeného podle vyhlášky ministerstva školství a zdravotnictví a Státního úřadu sociálního zabezpečení č. 124/1967 Sb., o částečné úhradě nákladů na péči poskytovanou v některých zařízeních pro mládež.

Dále též komentář k trestnímu zákonu (Šámal/Púry/Rizman: Trestní zákon, komentář, 4. vydání), na s. 1088-1089 k § 213 tr. zák., vysvětlivka č. 8, uvádí, že podle praxe je třeba uplatnit trestní odpovědnost vůči rodičům nebo jiným zákonným zástupcům mládeže, kteří mají k mládeži vyživovací povinnost i v případě neplacení příspěvku na úhradu péče poskytované mládeži ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy nebo internátních speciálních školách nebo v internátních střediscích výchovné péče pro děti a mládež (dříve tzv. ošetřovné podle dnes již zrušené vyhlášky č. 124/1967 Sb., o částečné úhradě nákladů na péči, poskytovanou v některých zařízeních pro mládež, popř. příplatek na zaopatření podle také zrušené vyhlášky č. 467/1992 Sb., o zdravotní péči poskytované za úhradu). Jde totiž o příspěvek, který je podle praxe v podstatě výživným (srov. § 2 nařízení vlády č. 176/1996 Sb., kterým se stanoví výše příspěvku na úhradu péče poskytované mládeži umístěné ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo preventivní péče).

Obdobně též komentář k trestnímu zákonu (Novotný/Růžička a kol.: Trestní kodexy, trestní zákon, trestní řád a související předpisy, komentář, 2. doplněné vydání) na s. 315 k § 213 odst. 1 tr. zák., vysvětlivka č. 5., uvádí, že neplněním vyživovací povinnosti se rozumí též neplacení výživného na dítě, které je v pěstounské péči nebo neplacení ošetřovného.

¹¹ V trestní věci signalizované odborem trestního řízení NSZ měl obviněný spáchat trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák. tím, že v době od října 2000 do sdělení obvinění, tj. do 6. 12. 2001 neplnil vyživovací povinnost vůči své nezletilé dceři, uloženou civilním soudem ve výši 500,- Kč. V tomto rozhodném období (tj. říjen 2000 až prosinec 2001) se měl dopustit dalšího trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák., neboť v době od 1. 5. 2001 do prosince 2001 neplatil „ošetřovné“ Dětskému domovu v Pardubicích. V době od října 2000 až do prosince 2001 spočívala vyživovací povinnost obviněného vůči své nezletilé dceři nejprve v úhradě výživného, pozdější změna výchovného prostředí (z rodinného na ústavní) vyvolala změnu formy plnění vyživovací povinnosti na její plnění ve formě úhrady příspěvku na úhradu péče za péči určené sice stejnému dítěti, ale vůči němuž měl obviněný před změnou výchovného prostředí povinnost hradit výživné.

¹² Viz Rt 27/1969.

aniž zákon vyžaduje, aby jej zároveň vyvolal¹³. Pokud povinná osoba plní vyživovací povinnost jen částečně nebo jenom po určitou dobu, je nutné tuto skutečnost vyjádřit přesným vymezením období, ve kterém obviněný neplnil vyživovací povinnost a částkou dlužného výživného za vymezené období.

Pro trvající delikty je tedy typické kontinuální páčání, nerozpadající se do dílčích útoků, jádrem jejich společenské nebezpečnosti je právě ono udržování protiprávního stavu. Podstatné tedy je, že udržování protiprávního stavu po delší dobu záleží na vůli pachatele, který jej stále obnovuje.

Trvající delikty se posuzují de iure jako jediný trestný čin (stejně jako delikty pokračující či hromadné).

Prvním nezaplacením splátky výživného pachatel zakládá protiprávní stav, který udržuje po celou dobu, po kterou zaviněně neplní zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného nebo se vyhýbá plnění zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřovat jiného. Jinak řečeno, trestný čin zanedbání povinné výživy trvá nepřetržitě tak dlouho, pokud pachatel zaviněně udržuje protiprávní stav vyvolaný jednáním pachatele, které zakládá tento trestný čin.

Ve světle výše uvedených zásad je třeba posuzovat i takto neplněnou vyživovací povinnost.

V případě, kdy pachatel neplní vyživovací povinnost záležející jednak v neplacení výživného na své nezletilé dítě, jednak v neplacení příspěvku na totéž dítě, přičemž toto neplacení příspěvku bezprostředně navazuje na neplacení výživného, dále jednání pachatele je zaměřeno vůči témuž dítěti (jako předmětu útoku), a je splněna i podmínka, že pachatel věděl, že dítě, vůči němuž má vyživovací povinnost, bylo umístěno do dětského domova a že má povinnost hradit příspěvek na péči o toto dítě na účet dětského domova, pak je nutno ve věci konstatovat, že toto jednání pachatele tvoří jedno souvislé jednání, tzn. jde o jeden skutek de iure kvalifikovaný jako jediný trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák.¹⁴

Dlužno podotknout, že takové okolnosti, jako např. změna výchovného prostředí u dítěte, či změna platebního místa, nejsou způsobilé narušit jinak kontinuální jednání pachatele a neodůvodňují posuzovat neplnění vyživovací povinnosti k témuž dítěti téhož pachatele samostatně (pokud šlo o příspěvek), a tedy jako samostatný trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák.

Hmotněprávní posouzení daného skutku jako deliktu trvajícího je určující pro řešení věci po stránce procesní. Proto je třeba z pohledu trestněprocesního upozornit na ustanovení § 12 odst. 11 tr. řádu, který stanoví, že mezníkem, který ukončuje skutek, je sdělení obvinění (resp. oznámení usnesení o zahájení trestního stíhání – srov. úpravu účinnou od 1. 1. 2002). Součástí jednoho trvajícího deliktu jsou proto ty časové úseky, po které byl před tímto okamžikem udržován protiprávní stav (§ 160 odst. 1, odst. 5 tr. řádu).

II.

Ustanovení § 213 tr. zák. o trestném činu zanedbání povinné výživy chrání nárok na výživu, který vyplývá přímo ze zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Pachatel tímto trestným činem škodlivě zasahuje do práv a zájmů osoby, která má proti němu podle zákona o rodině na tuto výživu nárok; jde tu

¹³ Viz Rt 7/1994 Sb a Rt 31/1996.

¹⁴ Pokud byl tedy obviněný v době, pro kterou již bylo vedeno trestní stíhání pro trestný čin podle § 213 tr. zák. souběžně stíhán pro stejný trestný čin, byl stíhán pro stejný skutek.

tedy o škodlivý zásah do práv a zájmů osoby chráněných citovaným ustanovením trestního zákona. Tato osoba – dítě – je proto v trestním řízení poškozeným s právy uvedenými v ustanovení § 43 odst. 1 tr. řádu. Pokud je dítě, které má nárok na výživu proti obviněnému při jeho postihu pro trestný čin podle § 213 tr. zák., nezletilé, vykonává tato práva poškozeného jeho zákonný zástupce ve smyslu § 45 odst. 1 tr. řádu. Zpravidla je to rodič dítěte, kterému je dítě svěřeno do výchovy.

Práva poškozeného ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 tr. řádu v případě trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák. však nepřísluší školskému zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, na jehož účet má být hrazen příspěvek na úhradu péče poskytované dětem v těchto zařízeních. Zařízení je pouze platebním místem, kam má být příspěvek povinnou osobou zasílán.

I pro tyto případy neplnění zákonné vyživovací povinnosti neplacením příspěvku na úhradu péče poskytované dětem v zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy jedním z rodičů bude zpravidla platit, že nebude docházet ke střetu či hrozbě střetu zájmů mezi druhým z rodičů a nezletilým dítětem ve smyslu § 37 odst. 1 zákona o rodině. Teprve v případě, pokud by skutečně reálně hrozilo nebo již došlo ke střetu zájmu mezi trestně stíhaným rodičem a dítětem, by bylo nezbytné postupovat podle § 37 odst. 2 zákona o rodině. Jsou-li dány podmínky pro postup podle § 45 odst. 2 tr. řádu, státní zástupce postupuje podle citovaného ustanovení (srov. dále výkladové stanovisko č. 4/2001 Sb. v. s. NSZ). Ve vztahu k řešené problematice je třeba připomenout, že ustanovení § 45 odst. 2 tr. řádu dopadá kromě případů kolize mezi zákonnými zástupci a dítětem, též např. i na případy, kdy jsou zákonní zástupci např. dlouhodobě hospitalizováni v nemocnici, dlouhodobě pobývají v cizině, či jak tomu bylo v této konkrétní trestní věci, kdy jeden z rodičů zaviněně neplní zákonnou vyživovací povinnost vůči svému nezletilému dítěti a druhý z rodičů je ve vazbě, popř. výkonu trestu odnětí svobody. I v tomto případě, pokud zároveň hrozí nebezpečí z prodlení, je nutné ve smyslu § 45 odst. 2 tr. řádu ustanovit k výkonu práv poškozené nezletilé opatrovníka (otázkami týkajícími se ustanovení opatrovníka podle § 45 odst. 2 tr. řádu se blíže zabývá výkladové stanovisko č. 9/2000 Sb. v. s. NSZ).

Jen pro úplnost je třeba připomenout, že dlužné výživné nelze považovat za majetkovou škodu způsobenou trestným činem zanedbání povinné výživy podle ustanovení § 213 tr. zák. Na skutečnost, že částky dlužného výživného není možno považovat za škodu způsobenou trestným činem zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák., bylo upozorněno již ve stanovisku Nejvyššího soudu ČR pod sp. zn. Pls 3/1967 (Rt III/1967) s odůvodněním, že vykonatelné rozhodnutí soudu v řízení ve věcech občanskoprávních, jímž bylo rozhodnuto o výživném, tvoří titul pro výkon rozhodnutí. Podle § 251 občanského soudního řádu – neplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí – může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí. Návrh na náhradu dlužného výživného nelze proto v trestním řízení učinit již z důvodu uvedeného v § 44 odst. 3 tr. řádu, poněvadž jde o nárok, o němž bylo již v řízení ve věcech občanskoprávních rozhodnuto. I kdyby však občanskoprávní rozhodnutí nepředcházelo, nebyla by v uvedených případech splněna podmínka pro rozhodnutí soudu o náhradě škody. Dlužné výživné není totiž majetkovou škodou, o níž by bylo možné rozhodnout v trestním řízení. Osoba, která za obviněného plnila dobrovolně vyživovací povinnost, je oprávněna požadovat

náhradu tohoto plnění nikoliv z titulu náhrady škody, ale podle § 101 zákona o rodině¹⁵.

Obdobně je třeba posuzovat nárok na platbu podle zvláštních právních předpisů, resp. příspěvek na úhradu péče poskytované dětem v zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy. Příplatek je přímým nárokem tohoto zařízení, které jej může uplatnit a vymáhat buď samo nebo prostřednictvím příslušného správního úřadu¹⁶.

Toto stanovisko se vydává podle § 12 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

Nejvyšší státní zástupkyně
Mgr. Marie Benešová, v.r.
v zast. náměstek nejvyšší státní zástupkyně
JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., v.r.

¹⁵ Dále srov. i výkladové stanovisko č. 4/2001 Sbírký výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství.

¹⁶ Viz rozhodnutí č. 35/1978 – občanskoprávní, Sb. s. r.

